

Planlasak da mı saklasak, planlamasak da mı ...

2011-08-13

Planlamacılık hakkında düşündüklerime, yazdıklarımın benzer bir yazı okudum. Hemfikir olmak tuhaf bir duyguymuş.

Yazıda söylenen, (mütevazıymış gibi yapamayacağım) uzun zamandır benim de yazmış olduğum, merkezi planlamanın ekonominin tabiatıyla ters düştüğü. Zenginlik ve gücün az sayıda insanın elinde olduğu sistemler, adı ne olursa olsun çökmeye mahkum. Çünkü zenginlik zeka getirmiyor, güç sahiplerinin de sadece yirmidört saati ve normal bir insandan ancak belli ölçüde gelişmiş bir zekası var; buna tecrübenin ve çevrenin getirdiği bilgi, görgü, yeteneği eklese bile, az sayıda insanın hedefleri Sosyalizm'deki gibi *adalet* veya Kapitalizm'deki gibi *menfaat* olsa dahi, merkezi planla ekonomi (ve hayat) yönetilmiyor.

Organizasyonların büyüdükçe aptallaşmasının sebepleri var; karar veren, para harcayan, para kazanan ve işi yapanların birbirlerine olan mesafesi arttıkça, (bugün birini yaşadım, oradan biliyorum) organizasyonlar doğru karar almak ve uygulamakta beceriksizleşiyor; buna bir de tepedeki insanların birbirini taklit ve kabilecilik psikolojisini ekleyin; yapılan planların hatalarını gösterecek parmakların neden o kadar az olduğunu anlayabilirsiniz.

Amerika'nın neden sonu belirsiz tuhaf savaşırlara girdiği de belki anlaşılır. Kom-plo teorilerine gerek yok, Amerikan maliyesi çökerse, falanca şirketinin, filanca grubunun, feşmekan lobisinin ayakta kalmasının mümkün olmadığını bilecek kadar kafası çalışan insanlar vardır. Buna rağmen o insanlar, güçlüler üzerinde nüfuz edemedikleri için tüm devlet bir *aptal devlet* haline geliyor.

Güçlülerin aptal olmasının kesin tek sonucu varsa, gücün payidar kalmayacağıdır. Buna mukabil güçsüz aptalların zararı sadece kendilerine (veya yakın çevrelerine) olurken, güçlü aptallar bazen milyonlarca insanın acı ve sıkıntıyla karşı karşıya kalmasına sebep olabilir.

O sebeple kafamızı gücün aptalların eline *geçmemesine* yormak gerek. Ancak bu da kimin aptal, kimin akıllı olduğunun baştan belirsiz olduğu dünyada biraz zor bir hedef. Halkın oyunu almış ve herhalde burayı okuyanlar ve yazanın hepsinden daha muteber görülen insanlara, veya hokkabazlık yoluyla da olsa zengin olmuşlara, *siz aptalsınız* demek de başka bir aptallık çeşidi olabilir. George Bush veya Steve Ballmer bana pek de akıllı gelmeyen insanlar, ancak başkalarının

aklını önceden değerlendirmeye çalıştığımız bir düzen, sonunda ekonomiyi planlamaya çalışmakla aynı kapıya çıkar.

Kişilerin değerlendirmesini/planlamasını başka kişilerin yapması, aynı *plan manyaklığının* başka bir yüzüdür. O sebeple insanlar üzerindeki aristokratik görünen *oligarşik* çözümler de aynı yola çıkar; insanları da, ekonomiyi de planlayamazsınız. Planlasanız da, bunlar planlara uymayacaktır.

Yapılacak olan, kişilerin çok fazla güç edinmesine karşı önlemler almak ve edindikleri gücü mümkün olduğunca kendi şahsi yeteneklerine dayandırdıkları bir düzen kurmaktır. Aileden, çevreden, toplundan gelen avantajları *mümkün mertebe* azaltmak, ancak insanların önüne de set kurmaya çalışmamaktır. Plancılıkla mücadele başka planlar yaparak değil, basit kaidelerin işleyişini inceleyerek olur.

Muhtemelen anlaşılması için anlata anlata sakallarımın ağarması gereken *Süreç* (adını verdiğim fikir manzumesi) işte bu sebeple üretim organizasyonları üzerindeki mirası lağvetmeyi önerir. Sınıfları yok etmek için *sınıfları yok ettiğini iddia eden başka bir sınıf* oluşturmak hevesindeki Marksist/Sosyalist düzenler gibi tüm ekonomiyi düzenlemek değil, Kapitalizm gibi mülkiyete kutsallık atfetmek de değil; sadece insanların mümkün olduğunca eşit başlayıp, kendi hayatlarını en uygun şekilde ifade ettikleri bir düzeni hedefler.

Eninde sonunda buna benzer bir düzen, yani insanların gücü mirasen almadıkları, mirasen devretmedikleri, gücün yetenek dışındaki kriterlerce mümkün olduğunca az belirlendiği bir toplum ortaya çıkacaktır.